

«hier». Bil je zaprt. Poslanci bodo ugovarjali takemu ravnanju.

Kranjsko. Deželni poslanec v mestni skupini Kranj-Škofjaloka je bil včeraj izvoljen ravnatelj Ivan Šubic. Protikandidat je bil kurat Ant. Koblar, ki je dobil le 38 glasov manj.

Štajarsko. Graški mestni zbor je jednoglasno izvolil županom prejšnjega župana dr. Grafa. — Višje nadsodišče se še vedno brani slovenskih razprav. Naj se le, tem prej dobimo svoje nadsodišče v beli Ljubljani.

Vnanje države.

Francosko. Brissonovo ministerstvo je odstopilo. Zmešnjava v Parizu je velika. Ne ve se še, kdo bo Brissonov naslednik.

Špansko. Listi poročajo, da mislijo pristaši Don Karlosa, koji preži na kraljevski prestol, napraviti ustajo, kadar bodo mirovne obravnave med Španijo in Ameriko sklenjene. Vse je neki že pripravljeno za upor.

Kreta. Turške čete so morale ostaviti Kreto. Sedaj je zopet na dnevnem redu vprašanje, kdo postane glavni guverner na Kreti. Največ upanja ima grški princ Jurij, ker ga podpira Rusija. Povodom zadnjega bivanja ruskega vnanjega ministra Muravjeva na Dunaju se je govorilo tudi o tej zadevi.

Cerkvene zadeve.

Kaj je katoliška cerkev za človeštvo storila?

(Apologetični pogovori.)

II.

Neizrečeno žalostno je bilo družbinsko in socijalno življenje pri starih paganih. Tudi olikani Grki in Rimljani z vsem svojim napredkom niso zboljšali pretužnih razmer. Žene so bile brez vseh pravic. Izključene so bile od vsake izobrazbe, v javnosti se niso smele prikazati. V hiši niso bile blage gospodinje, temveč le sužkinje, podvržene brezpogojno možem. Po nazorih starih, in deloma tudi novodobnih paganov je žena bitje nižje vrste, kakor pa mož —

A kaj homo rekli, oziraje se na paganstvo, ako pogledamo suženjstvo, ki je bilo vpeljano pri vseh paganih? In sicer ne samo vsled kake nezakonite razvade, temveč postavno po različnih državnih zakonih je bilo suženjstvo vpeljano. Sužnji se niso nahajali le tu in tam, temveč povsod, v vsakem mestu, vsaki vasi, v vsaki družini jih je bilo primeroma ogromno število. Dve tretjini vsega človeštva ste nosili brezmejno žalosten suženjski jarem. Dve tretjini vseh ljudi ste ječali in zaman vzdihovali v verigah najkrutejšega hlapčevstva. Neverjetno se nam zdi, kako so mučili sužnje. Tržili so ž njimi, kakor z živino; ako je bil suženj krepke in močne postave, bil je vreden 20-30 gl. našega denarja; le najlepše mladeniče prodajali so tudi po 500 do 600 gl. V hiši je bil suženj, se vé, popolnoma brez vseh pravic. Gospodar ga je smel, kolikor je hotel bičati, tepsti, ako mu je nagajal, tudi ubiti ga. V dobi «zlatih» rimskih cesarjev, v prvem stoletju po Kristusu, so imeli bogati Rimljani v albanskih gorah velike ribnike, v katerih so ribe krmili z mesom zaklanih sužnjev. Da je smel gospodar sužnje obojnega spola zlorabiti za vsaki, tudi najgrši namen, ali jih prodati, kadar se mu je zljubilo, je ob sebi razumno.

Nadalje. Pri paganskih narodih je bilo povsod dovoljeno odmetanje slabotnih otrok. Mati je smela otroka, ki se ji ni dopal, odvreči; vrgla ga je v vodo, kar dandanes še Kitajci delajo, ali ga je pa pustila v gozdu, da so ga požrle divje zverine. Milijoni otrok

so se na tak način grozovito pokončali. Takim, omilovanja vrednim otrokom so bili enaki starčeki, ki za delo niso bili več sposobni; po mnenju starih paganov niso imeli več pravice živeti. Bolnišnic, hiralnic in enakih dobrodelnih zavodov ni bilo nikjer; tak starček je bil toraj najubožnejše bitje; kdor ga je ubil, storil je po poganskih nazorih celó dobro delo.

V take socijalne razmere postavil je Bog katoliško cerkev. Nepopisno žalostne so bile. Ljudje niso imeli niti pojma o ravnopravnosti. Celó pojem o človeku samem ni jim bil jasen. Večino ljudi so imeli vkovano v sužnjost, iz katere se ni bilo lahko mogoče rešiti.

Kje bi bil našel takrat prostost v pravem pomenu? Kje je sijalo takrat solnce zlate svobode? Nikjer, nikjer v celem paganstvu ne. Kdor po poganstvu hrepeni, on želi sebi in milijonom svojih bratov in sester krute verige strahovitega suženjstva.

Je-li človek svobodoljuben, ki si paganstvo nazaj želi? Je-li on prijatelj človeštva? On ne ve, kaj dela! . . .

Katoliška cerkev je svojo vzvišeno nalogo takoj razumela; najprej je bilo treba človeštvu razložiti pojem človeštva, pojem enakopravnosti. Pokazala je, da smo si vsi enaki, da smo vsi bratje in sestre v Kristusu, odkupljeni z dragoceno krvjo nebeskega Odrašenika. Po njenem nauku ni razločka med paganom in med judom, med prostim in sužnjem, med ubožcem in bogatim; vsi imamo iste pravice, isto veljavo, isto sposobnost pred Bogom. Samo čednost, dobra dela, lepo življenje so merila, po katerem se meri večja ali manjša vrednost človekova.

O blaženi nauk, zlate, neprecenljive besede! Blagor nauk, ki jih je s svojim Izveličarjem prva izgovorila in prva začela, po njih ravnati. Kamorkoli je segel nauk katoliške cerkve, povsod so izginile prejšnje paganske zmote. Družbinsko življenje se je uravnilo; žena je postala z možem enakopravna; otroci, bodisi zdravi ali bolani, so postali dragocen zaklad v družini, njih življenje bilo je sveto; grehi, ktere je prejšnji vek proti njim zakrivil, so z razširjenjem katoliške cerkve hitro, takoj ponehali.

Najhujši boj je imela sveta cerkev proti suženjstvu. Stoletja so pretekla prej, kakor je bila izbrisana iz knjige življenja ta največja sramota človeškega rodu. Cerkev suženjstva ni mogla hipoma premagati, ker je na njem slonel celi prejšnji družbinski in socijalni red. Vendar je z njenim razvojem začelo polagoma i suženjstvo ginevati. Apostol Pavel je s svojim ganljivim pismom do Filemona izprosil prostost sužnju Onezimu; po Filemonovem vzgledu ravnali so se mnogoteri meščani v Aziji, ki so iz krščanske ljubezni oprostili svoje sužnje. Ker cerkev ni mogla na mah suženjstva odpraviti, skušala je ta svoj namen polagoma z različnimi sredstvi doseči. Zapovedala je, da gospodarji ne morejo pri spovedi odveze dobiti, ki imajo v svoji hiši sužnje. Gospodarji, ki s sužnji kupčujejo, je pa izobčila. Na tak način ni mogel nikdo izmed kristjanov sužnjev imeti ali pa ž njimi tržiti. Suženj, ki je bežaje pred svojim gospodarjem v cerkev pribežal, je bil s tem oproščen. Kdor je sužnja umoril, je za 2 leti izgubil vse pravice pravovernega kristjana, niti prositi ni smel za zopetni vsprejem v sveto cerkev.

Samostani so bili pozneje najvarnejše pribežališče za sužnje, tisoči so dobili v njih svojo prostost. V novejšem veku so začeli Portugizi in Španci s sužnji zopet kupčevati, takoj je proti njim nastopila z vso strogostjo katoliška cerkev. Kdo ne pozna v tem oziru plemenitega škofa Lav Casas, ki se je celo življenje trudil, da bi suženjstvo ugonobil.

Cerkev je ustanovila tudi posebne meniške redove, katerih vzvišeni namen je bil: po paganskih krajih sužnje odkupovati ter jim podeliti zaželjeno prostost. Tako človekoljubni so bili menihi, da so se zaobljubili

sami ostati v sužnjosti, ako s tem le kako človeško bitje iz sužnjosti rešijo.

Kdo je toliko storil za prostost človeškega roda? Kdo je priboril po stoletnih bojih dvema tretjinama vseh ljudi zlato svobodo? Kdo je razbil verige najubožnejšim ubožcem, sužnjem?

To je bila naša katoliška cerkev!

D. A. M.

Gospodarske stvari.

Nekaj črtic o trti in vinu.

(Dalje.)

Francoz Petiot je tropine preiskoval in našel, da še v njih po odstranjenju mošta 5krat več tvarin ostane, kakor jih je z moštom odišlo, ter le samo sladkor in alkohol manjkata. Ako se torej nalije na tropine toliko vode, kolikor se je mošta ocedilo, ter pusti par dni ali vsaj 24 ur namakati, med tem pa večkrat, namreč na vsaki dve uri dobro premeša, se vse tvarine, ki so v tropinah ostale, raztope. Na ta način dobimo neko vrsto mošta, ki se od prejšnjega le samo v tem razločuje, da mu primanjkuje sladkorja. Ta se mu pa na sledeči način doda. Ako hočeš imeti iz tega mošta dobro vino, dodaj mu 20 odstotkov sladkorja. Ta se naj poprej razpusti, in še le tekočina vlije v sod. Nikakor pa ne kaže sladkorja mešati med tropine, dokler se namakajo, ker se ga preveč razgubi. Tako je delal Petiot, tako so začeli drugi Francozi, tako delajo gorniki na Avstrijskem in enako poskušajo tudi naši vinogradniki. Petiot je trdil, da se to drugo vino ne razločuje mnogo od prvega, ako je le dobro narejeno. Jaz sam sem že pomagal pripravljati takšno pijačo, ter jo poskušal, ko je bila kakšne 3 tedne stara in pripoznati moram, da se ni od pravega vinskega mošta razločevala. Kmetje, poskusite in dajte se poučiti od drugih, ki so takšno pijačo že delali. Seveda se vam sprva to smešno zdi, in marsikateri si misli, da vode ne bo pil, pa sodite še le potem, ko ste pijačo že poskusili. Razume se samo od sebe, da mora biti vse pravilno narejeno. Posebno se mora paziti, da ne bo premalo sladkorja. Polovnjak dobro narejenega takšnega vina bi prišlo povprečno na 10 gl.

Pripoveduje se, da so Kinezi pridelali nekaj toliko vina, da je cesarski namestnik Kya enkrat v pijanosti dal izpustiti iz enega manjšega ribnika vso vodo, potem ga pa zaukazal napolniti z vinom, na to skočil s 300 prijatelji v njega, da bi vendar imel enkrat vina dovolj. V Kini je bilo enkrat strašno veliko vinogradov. Ker so pa že skoraj vsi ljudje pijanci postali, so v 5 stoletju cesarji strogo zaukazali, da se mora vse vinske trte vničiti. In to se je tudi zgodilo. Čez 100 let potem pa ni bilo ne vina ne trte v tem lepem kraju.

Kakšno starost pa dočaka kaj vino? Vsaka stvar, ki je dozorela, ostane nekoliko časa na tej stopinji, potem začne pojemati, na zadnje pa razpade v prvotne dele. Tako je tudi z vinom. Slabejša vina dozore v drugem letu, močnejša pa še le v 4 ali 5. Slabejše vino ostane do 4. leta, močnejše pa do 10. leta nespremenjeno. V kleti pa, kjer ga shranjujemo, moramo skrbeti, da je po leti in po zimi vedno ista temperatura, ker bi se nam pri višjih stopinjah temperature začelo vino vzdigovati in z drožami mešati, ki jih vedno, ako se tako skrbno pretakamo, ostane nekaj v sodu. Čez 10 let staro vino pojemlje, zgubi svoj boket in postaja vedno bolj vodeno. Dalje ga torej ne kaže shranjevati.

Slaba vina se dajo tudi na več načinov zboljšati, tako da se zmešajo z dobrim, potem da se jim doda sladkor ali pa tudi alkohol. Tukaj pa hočem le samo eno vrsto zboljšanja natančneje omeniti, namreč ono po električni poti. Leta 1868 je treščilo na Francoskem v neko klet in razbilo sod na-